Valtioneuvoston kanslia Neuvostoraportti EU/164/2022-VNK-28

Siivola Heli 29.11.2022

Yleisten asioiden neuvosto 18.11.2022; Neuvostoraportti

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 18.11.2022

Neuvosto aloitti joulukuun Eurooppa-neuvoston valmistelun keskustelemalla Eurooppa-neuvoston esityslistaluonnoksesta. Eurooppa-neuvoston aiheita ovat Ukraina ja Venäjä, energia ja talous, turvallisuus ja puolustus, eteläinen naapurusto sekä ulkosuhteet. Esitettyjä aiheita tuettiin. Useat jäsenvaltiot toivoivat myös Länsi-Balkanin ja erityisesti Bosnia ja Hertsegovinan huomioimista Eurooppa-neuvoston asialistalla.

Neuvosto sai tilannekatsauksen EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan (UK) suhteesta ja erityisesti erosopimuksen ja Irlantia/Pohjois-Irlantia koskevan pöytäkirjan täytäntöönpanosta. Ilmapiiri on ollut rakentavampi, mutta konkreettista edistystä ei ole vielä saavutettu. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui EU:n yhtenäisyys ja vahva tuki komissiolle. EU on valmis rakentaviin keskusteluihin ja toivoo UK:n hallituksen sitoutuvan aidosti yhteisten ratkaisujen etsimiseen pöytäkirjan sisältä. Yksipuoliset toimet eivät ole hyväksyttäviä. EU:n tulee olla valmis kaikkiin skenaarioihin.

Unionin arvot Unkarissa: Kokouksessa järjestettiin Unkarin kuuleminen osana SEU 7 (1) artiklan mukaista menettelyä. Puheenvuoroja ja kysymyksiä esitti 16 jäsenvaltiota. Esille nousi muun muassa korruption torjuntaan, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, sananvapauteen, median vapauteen ja moniarvoisuuteen, vähemmistöjen (erityisesti LGTBIQ ja maahanmuuttajat) oikeuksiin sekä EU:n tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä. Sisällöllisiä johtopäätöksiä ei tehty. Neuvosto jatkaa asian käsittelyä.

Komissio esitteli neuvostolle vuoden 2023 työohjelmansa osana vuotuista lainsäädäntötyön suunnittelua. Ministerit vaihtoivat näkemyksiä aiheesta. Aiheeseen palataan joulukuussa, jolloin on tarkoitus hyväksyä toimielinten yhteinen julistus vuoden 2023 lainsäädäntöprioriteeteista.

Muut asiat -asiakohdassa puheenjohtaja tiedotti tulevaisuuskonferenssin jatkotoimien etenemisestä, mukaan lukien kansalaisille 2.12.2022 järjestettävä seurantatilaisuus.

Suomea edusti kokouksessa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

A-kohtien hyväksyminen

A-kohdat hyväksyttiin asiakirjojen 14494/22 ja 14493/22 mukaisesti.

15. ja 16. joulukuuta 2022 kokoontuvan Eurooppa-neuvoston valmistelu: selityksin varustettu esityslistaehdotus

Puheenjohtaja esitteli Eurooppa-neuvoston esityslistaehdotuksen. Eurooppa-neuvoston on määrä käsitellä Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan sen kaikissa ulottuvuuksissa sekä EU:n tukea Ukrainalle. Eurooppa-neuvosto palaa myös energia- ja talousaiheisiin. Turvallisuuden ja puolustuksen osalta Eurooppa-neuvoston on tarkoitus keskustella strategisen kompassin toimeenpanosta, turvallisuus- ja puolustusvalmiuksien vahvistamisesta sekä kumppaneiden tukemisesta. Eteläisestä naapurustosta on tarkoitus käydä strateginen keskustelu. Ulkosuhteiden alla on tarkoitus keskustella myös transatlanttisista suhteista. Asialistalle on toivottu myös Länsi-Balkania ja erityisesti Bosnia ja Hertsegovinaa. Laajentumispäätelmät on tarkoitus hyväksyä joulukuun yleisten asioiden neuvostossa.

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) painotti, että EU:n on vastattava käsillä oleviin haasteisiin yhtenäisesti. Ukrainalle vuonna 2023 annettavan makrotaloudellisen tuen (18 miljardia) osalta tulee edetä nopeasti. Lisäpakotteita valmistellaan. Vaihtoehtoja Venäjän vastuuvelvollisuuden varmistamiseksi ja jäädytettyjen varojen hyödyntämiseksi tutkitaan. Ruokakriisiin vastataan muun muassa vahvistamalla solidaarisuuskäytäviä. Komissio on antanut myös lannoitteisiin liittyvän tiedonannon. Energian ja talouden osalta tulee jatkaa suojautumista Venäjän energia-aseelta. Energianeuvostossa 24.11. tehdään toivottavasti päätöksiä kaasun solidaarisuusasetuksesta ja uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamisesta. Komissio valmistelee energian hintakattoihin liittyvää markkinakorjausmekanismia. Pidemmällä aikavälillä tulee tarkastella myös sähkömarkkinoiden resilienssiä ja talouden ohjausjärjestelmää.

Lähes täydessä pöytäkierroksessa tuettiin Eurooppa-neuvoston alustavan esityslistan aiheita. Ukrainan tukemista pidettiin Eurooppa-neuvoston keskeisenä aiheena. Esille nostettiin muun muassa rahoitustuen jatkuvuuden turvaaminen, lisäpakotteet, Venäjän vastuuvelvollisuuden varmistaminen ja jäädytettyjen varojen käyttö jälleenrakennuksen tukemiseen sekä Moldovan tukeminen. Energian ja talouden osalta korostettiin tarvetta edetä lokakuun 2022 Eurooppa-neuvoston päätelmien toimeenpanossa. Turvallisuuden ja puolustuksen osalta painotettiin turvallisuus- ja puolustusvalmiuksien ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden vahvistamista sekä Nato-yhteistyön merkitystä. Euroopan rauhanrahaston (EPF) toiminnan varmistamista pidettiin tärkeänä. Tanska totesi peruneensa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevan opt-outinsa. Eteläistä naapurustoa pidettiin tärkeänä aiheena. Keskustelussa tulisi huomioida Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset eteläiseen naapurustoon. Keskustelua transatlanttisista suhteista pidettiin tervetulleena ja ajankohtaisena. Useat jäsenvaltiot toivoivat Länsi-Balkanin ja erityisesti Bosnia ja Hertsegovinan huomioimista Eurooppa-neuvoston asialistalla. Mahdollisina aiheina esille nostettiin myös muuttoliike sekä Iran.

Suomi piti selvänä, että Eurooppa-neuvoston fokus säilyy Ukrainassa. On lisättävä painetta Venäjää kohtaan – myös uusilla pakotteilla – sekä jatkettava ja lisättävä laaja-alaista tukea Ukrainalle. Lisäksi on huomioitava hyökkäyssodan laajemmat vaikutukset, kuten ruokaturva. Päätökset Ukrainalle ensi vuonna annettavasta makrotaloudellisesta rahoitustuesta tulee viimeistellä nopeasti. Myös Ukrainan kriittisen infrastruktuurin kunnostamisen tukeminen on kiireellinen asia. Energianeuvosto jatkaa (24.11.) työtä yhteisten ja koordinoitujen ratkaisujen löytämiseksi energiamarkkinoiden haasteisiin. Suomi suhtautuu eri vaihtoehtoihin avoimesti ja rakentavasti. Kriisitoimien ei tule luoda epävarmuutta puhtaan energian investoinneille ja energiamarkkinan toimivuudelle. On tärkeää, että Eurooppa-neuvosto tarkastelee edistystä turvallisuuden ja puolustuksen alalla ja antaa ohjausta jatkotyölle. Suomi tukee vahvaa EU:n puolustusyhteistyötä ja EU–NATO-yhteistyötä ja toivoo loppujen Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden ratifiointien etenevän nopeasti. EU:n kriisinsietokyvyn (resilienssi) vahvistaminen on keskeinen läpileikkaava prioriteetti, mukaan lukien hybridi- ja kybervaikuttamisen vastaiset toimet. Tukea Ukrainan asevoimille Euroopan rauhanrahaston (EPF) kautta on jatkettava.

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteet

Neuvosto sai komission (varapuheenjohtaja Šefčovič) tilannekatsauksen EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan (UK) suhteista ja erityisesti erosopimuksen ja Irlantia/Pohjois-Irlantia koskevan pöytäkirjan

täytäntöönpanosta. UK:n uuden pääministerin Rishi Sunakin äänensävy asiassa on ollut rakentavampi, ja hän on korostanut toivovansa neuvotteluratkaisua Irlannin ja Pohjois-Irlannin pöytäkirjaa koskien. Myös Pohjois-Irlannin vaalien lykkääminen luo tilaa keskusteluille. EU:n on valmis rakentaviin keskusteluihin ja toivoo UK:n hallituksen sitoutuvan aidosti yhteisten ratkaisujen etsimiseen käytännön ongelmiin pöytäkirjan sisältä. Ratkaisujen löytäminen vaatii pragmaattisuutta ja joustavuutta. EU on valmis työskentelemään nopealla tahdilla ratkaisujen löytymiseksi, mutta ei tule uhraamaan sisämarkkinoiden tai unionin integriteettiä.

Samaan aikaan on tiedostettava UK:n parlamentissa käsittelyssä oleva Pohjois-Irlannin pöytäkirjaa koskeva lakiesitys. Yksipuolisia toimia ei voida hyväksyä. EU harkitsee vaihtoehtoja, jos lakiesitys jatkaa etenemistä. Jos lakiesitys hyväksytään, ja se rikkoo pöytäkirjan keskeisimmät elementit, vaikutus tulee olemaan merkittävä myös EU:n ja UK:n väliselle kauppa- ja yhteistyösopimukselle. EU:n tulee olla valmis kaikkiin skenaarioihin ja reagoida tarvittaessa päättäväisesti. Nyt keskitytään kuitenkin positiiviseen ja toivotaan, että ratkaisu löytyy hyvissä ajoin ennen pitkäperjantain sopimuksen 25-vuotisjuhlia huhtikuussa 2023. Komissio luottaa jäsenvaltioiden täyteen tukeen ja EU:n yhtenäisyyteen asiassa.

Asiakohdassa käytetyissä puheenvuoroissa korostettiin EU:n yhtenäisyyttä ja annettiin täysi tuki komissiolle. UK:n uuden hallituksen rakentavampi äänensävy on tervetullut. UK:n hallituksen tulisi nyt aidosti sitoutua keskusteluihin ja hyödyntää käsillä oleva mahdollisuuksien ikkuna yhteisen ratkaisun löytämiseksi. EU pysyy avoimena dialogille. Tarvitaan pragmaattisia ja operatiivisia ratkaisuja Pohjois-Irlannin huoliin. Pöytäkirjan sisällä ja komission ehdotuksissa on tätä varten riittävää joustoa. Pöytäkirjaa ei tule avata. Kaikkien osapuolten on kunnioitettava tehtyjä sopimuksia. EU:n tulee olla valmis kaikkiin skenaarioihin.

Unionin arvot Unkarissa: SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus

Neuvosto kuuli Unkaria osana SEU 7 (1) artiklan mukaista menettelyä.

Puheenjohtaja totesi kuulemisen kattavan koko Euroopan parlamentin perustellun ehdotuksen alan ja kertasi kuulemisessa noudatettavat modaliteetit.

Unkari kertoi näkemyksensä tilanteesta ja esitteli lyhyesti toteuttamiaan ja suunnittelemiaan toimia, mukaan lukien korruptiontorjuntaa ja julkisia hankintoja koskevat korjaavat toimet ehdollisuusasetusmenettelyn puitteissa sekä oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevat toimet, joita ollaan sisällyttämässä Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelmaan (RRP).

Komissio (varapuheenjohtaja Jourová ja komissaari Reynders) katsoi, että Euroopan parlamentin esittämät huolet ovat yhä olemassa. Niitä on käsitelty myös Euroopan parlamentin päivitetyssä (15.9.2022) mietinnössä. Komissio nosti esille muun muassa vaalijärjestelmän toimintaan, median vapauteen ja moniarvoisuuteen, seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin sekä Pegasus-vakoiluohjelman käyttöön liittyviä huolia. Ehdollisuusasetusmenettelyn puitteissa Unkarin kanssa on käyty rakentavaa ja intensiivistä keskustelua. Komissio arvioi parhaillaan, vastaavatko Unkarin korjaavat toimet etenkin julkisissa hankinnoissa ja korruption torjunnassa havaittuihin puutteisiin. Vuoden 2022 oikeusvaltiokertomuksessa todettiin, että oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskeviin huoliin ja niihin liittyviin talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa annettuihin suosituksiin ei ole vastattu. Elpymissuunnitelmansa yhteydessä Unkari on esittänyt oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevia toimia, joita komissio parhaillaan tarkastelee. Komissio totesi hyödyntävänsä kaikkia käytössään olevia oikeusvaltiovälineitä. SEU 7 artiklan mukainen menettely tarjoaa mahdollisuuden dialogiin, kunnes kaikki menettelyn kohteena olevat asiat on ratkaistu. Komissio on valmis jatkamaan dialogia Unkarin kanssa sekä teknisellä että poliittisella tasolla.

Muiden jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostettiin EU:n yhteisten arvojen noudattamisen ja suojaamisen sekä SEU 7 (1) artiklan menettelyn puitteissa käytävän dialogin merkitystä. Unkarin katsottiin ottaneen askeleita oikeaan suuntaan, ja sitä kannustettiin jatkamaan samalla polulla. Kaikkia ongelmia ei vielä ole korjattu. Unkarille esitettiin muun muassa korruption torjuntaan, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, sananvapauteen, median vapauteen ja moniarvoisuuteen, vähemmistöjen (erityisesti

LGTBIQ ja maahanmuuttajat) oikeuksiin sekä EU:n tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä.

Suomi toivotti tervetulleeksi Unkarin sitoutumisen korjaaviin toimiin ehdollisuusasetuksen mukaisessa menettelyssä sekä suunnitteilla olevat askeleet oikeuslaitoksen riippumattomuuden parantamiseksi Unkarin elpymissuunnitelman yhteydessä. On olennaista, että suunnitelmat ja toimet pannaan myös asianmukaisesti täytäntöön. Suomi kannusti Unkaria jatkamaan läheistä dialogia komission kanssa jäljellä olevien huolien ratkaisemiseksi. SEU 7 artiklan mukaista menettelyä ja rakentavaa dialogia tulee jatkaa niin kauan, kuin tilanne Unkarissa herättää huolta. Suomi esitti mediavapauteen ja toimittajien suojeluun liittyvän kysymyksen.

Unkari vastasi jäsenvaltioiden kysymyksiin.

Puheenjohtaja totesi neuvoston kuulleen Unkaria SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn puitteissa. Neuvosto jatkaa asian käsittelyä.

Lainsäädäntötyön suunnittelu: komission työohjelma 2023

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) esitteli neuvostolle komission työohjelman vuodelle 2023. Komissio korosti poikkeuksellisia olosuhteita Venäjän hyökkäyssodan vuoksi sekä EU:n yhtenäisyyden tärkeyttä. Tarvitaan toimia muun muassa energiakriisiin vastaamiseksi sekä talouden perustan varjelemiseksi ja demokratian puolustamiseksi. Neljä viidestä työohjelman aloitteesta perustuu suoraan tai epäsuorasti Euroopan tulevaisuuskonferenssin ehdotuksiin.

Aiheesta käydyssä keskustelussa komission työohjelmaa tuettiin. Moni piti tärkeänä, että komissio on huomioinut työohjelmaa laatiessaan kansalaisten tulevaisuuskonferenssissa esittämät ehdotukset. Keskeisinä teemoina nostettiin esille muun muassa Ukrainan tukeminen, yhteisten arvojen turvaaminen, EU:n resilienssin vahvistaminen, toimet energiahintojen laskemiseksi sekä huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden parantamiseksi, sähkömarkkinoiden uudistaminen, investoinnit vihreään ja digitaaliseen siirtymään, kriittisten raaka-aineiden turvaaminen, talouspolitiikan koordinaatiokehikon kehittäminen, monivuotisen rahoituskehyksen välitarkastelu ja uusia omia varoja koskevat ehdotukset, sisämarkkinoiden toimivuus, kunnianhimoinen kauppapolitiikka, muuttoliike sekä laajentuminen.

Suomi korosti, että EU:n tulee jatkaa yhtenäistä ja määrätietoista vastausta Venäjän hyökkäyssotaan ja sen seurauksiin sekä vankkumatonta tukea Ukrainalle. Samalla on pidettävä mielessä pidemmän tähtäimen tavoitteet, kuten ilmastotavoitteet, investoinnit puhtaaseen energiaan ja vihreään siirtymään, kilpailukykyinen ja kriisinkestävä sisämarkkina, reilumpien yhteiskuntien luominen sekä EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistaminen. EU:n on oltava maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali talous. EU:n riippuvuuksia tulee hallita ja omavaraisuutta ja toimintakykyä kehittää kääntämättä kuitenkaan selkää kumppaneille. Yksi työohjelman tärkeimmistä aloitteista koskee kriittisiä raaka-aineiden turvaamista. Tässä tuotantoketjujen monipuolistamisella ja kiertotaloudella on tärkeä rooli. Myös maaperän terveyttä koskeva säädösehdotus on tärkeä. Sitä laadittaessa tulee huomioida jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet.

Muut asiat

- **Euroopan tulevaisuuskonferenssin seuranta**

Puheenjohtaja tiedotti lyhyesti tulevaisuuskonferenssin jatkotoimien etenemisestä, mukaan lukien kansalaisille 2.12.2022 järjestettävä seurantatilaisuus. Käytetyissä puheenvuoroissa korostettiin tulevaisuuskonferenssin seurannan ja konkreettisten jatkotoimien merkitystä.

Suomen edustajat
Ministeri Tuppurainen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
14491/22

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite